

N:o 75.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förändring i gällande föreskrifter om åsättande af grundskatt m. m.; gifven Stockholms slott den 6 mars 1899.

Under åberopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta,

att de skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna, äfvensom de afgifter, hvilka åsatts åtskilliga inom nämnda län belägna, åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter, må ur jordeboken uteslutas och redovisas såsom skogsmedel;

att ny eller tillökad grundskatt icke vidare må åsättas, dock med rätt för den enskilde att på egen bekostnad få skattläggning verkställd, der sådan erfordras för bestämmande af skatteköpeskillings belopp eller af annan anledning, samt med förbehåll att derigenom någon ändring ej i öfrigt sker i de om afvittringen meddelade bestämmelser; samt

att med undantag af så kallade renbetesland sådana trakter å öfverloppsmarkerna inom Kopparbergs län och de norrländska länen, hvilka erbjuda ringa tillfällen till odling och vare sig genom sitt läge i oregebundna figurer inom och emellan byars och utbrutna hemmans områden eller eljest genom sin särskilda beskaffenhet icke äro lämpliga att såsom kronoparker bibehållas, skola efter Kongl. Maj:ts bepröfvande i hvarje särskildt fall antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagna mulbete mot smörränta, med dessa hemman förenas mot skälig köpeskillning, dock utan tillökning i hemmanens mantal och ränta, eller

ock under eganderätt försäljas till den högstbjudande, fria från ränta och tionde samt med de vilkor i öfrigt, som i kongl. brefvet till kammarkollegium den 29 juni 1866 föreskrifvas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts,

Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F.

Hans Wachtmeister.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl.
Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 6 mars 1899.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
          WIKBLAD,
          friherre RAPPE,
          ANNERSTEDT,
          VON KRUSENSTJERNA,
          grefve WACHTMEISTER,
          CLAËSON,
          DYRSSEN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet grefve Wachtmeister
anförde:

I sammanhang med utfärdande af lag angående afskrifning af de
å viss jord hvilande grundskatter anbefalde Kongl. Maj:t den 2 decem-
ber 1892 kammarkollegium att inkomma med förslag till de förändringar
i gällande föreskrifter angående åsättande af grundskatt, som af be-
stämmelserna i berörda lag kunde påkallas.

Med anledning häraf har kammarkollegium den 30 december 1896
afgifvit underdånigt utlåtande; och har kollegium dervid, under erinran
att med undantag för de norrländska länen, der flertalet räntor och

mantal åsatts i samband med de i hufvudsak afslutade afvittringarne, under de senare åren, på sätt en utlåtandet bilagd, med ledning af den hos kollegium förda skattläggningslista upprättad förteckning utvisade, helt få skattläggningar blifvit af kollegium fastställda, samt att skattläggningen af den Tunabergs kopparverk anslagna del af Tunabergs rekognitionsallmänning vore på pröfning beroende, men att, med undantag af denna, någon rekognitionsallmänning icke qvarstode oskattlagd, vidare anført följande.

Att under afskrifningstiden eller derefter nytt åsättande af sådan grundskatt, som med tillämpning af de i nådiga kungörelsen angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter den 5 juni 1885 och nyssberörda lag af den 2 december 1892 meddelade bestämmelser skulle komma att inom den närmaste framtiden helt och hållet afskrifvas, icke borde ega rum, syntes kollegium gifvet, särskildt i betraktande af de med skattläggningar förbundna besvär och kostnader.

Från afskrifningen vore emellertid undantagna vissa slag af grundskatt. Så vore, bland annat, fallet med skogsräntor, som utgjordes för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit en del sågverk i de norra länen tilldelade, samt afgifter, hvilka åsatts åtskilliga inom nämnda län åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter. Dessa ofta på summariskt sätt fastställda skogsräntor och afgifter, hvilka tillsammans ej uppginge till högre belopp än omkring 8,000 kronor, hade, ehuru hänförda till grundskatt, likväl ej egentlig grundskattenatur, hvarföre de borde kunna, på sätt flera gånger blifvit föreslaget, ur jordeboken uteslutas samt redovisas under titel arrendemedel, dock utan ändring i sättet för fastställandet af nya dylika räntor och afgifter, der så skulle ifrågakomma.

Vid sådant förhållande och då öfriga från afskrifningen undantagna grundskattebelopp ej inverkade på den nu föreliggande frågan, vore, enligt kollegii förmenande, ej något att erinra mot utfärdandet af en allmän föreskrift, att ny eller tillökad grundskatt ej vidare skulle åsättas för att till statsverket utgöras. Till undvikande af förlust för kronan borde emellertid de i nådiga brevet till kammarkollegium angående dispositionen af sådana öfverloppsmarker, som icke lämpligen kunna användas vare sig till kronoparker eller anläggning af nya hemman m. m. den 29 juni 1866, meddelade bestämmelser i visst afseende ändras. I berörda nådiga bref stadgades, bland annat, att sådana trakter å öfverloppsmarkerna i Kopparbergs län och de norrländska länen, hvilka erbjöde ringa tillfällen till odling och vare sig genom sitt läge i oregelbundna figurer inom och emellan byars och utbrutna hemmans områden eller annars genom sin

särskilda beskaffenhet icke vore lämpliga att såsom kronoparker bibehållas, skulle efter Kongl. Maj:ts bepröfvande i hvarje särskildt fall antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagnade mulbete mot smörränta, med dessa hemman förenas utan skatteköpeskilling, men med tillökning i hemmanens mantal och ränta, på sätt afvittringsförfattningarne föreskrefve, eller ock beläggas med skogsränta i enlighet med hvad nådiga förordningen den 28 juni 1775 och nådiga brefvet den 5 december 1780 för skattnöjningarnes verkställande i Savolax och Karelen föreskrefve, samt åt den högstbjudande under angifna vilkor med eganderätt försäljas. Dessa bestämmelser borde enligt kollegii mening ändras på det sätt, att omförmälda trakter i stället skulle antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagnade mulbete mot smörränta, med dessa hemman förenas mot skälig köpeskilling, dock utan tillökning i hemmanens mantal och ränta, eller ock under eganderätt försäljas till den högstbjudande, fria från ränta och tionde.

Men äfven om grundskatt ej vidare skulle åsättas för att till statsverket utgöras, följde icke deraf, att skattnöjningar ej vidare skulle påkallas. Fall kunde fortfarande förekomma, då det kunde vara af vigt att erhålla kännedom om det belopp, hvartill grundskatten, särskildt räntan, skulle uppgått å en icke skattnöjgd egendom, företrädesvis för bestämmande af skatteköpeskillingens belopp, derest egendomen eljest innehades med skatteköpsrätt. Vid skattnöjning åsattes dessutom ej endast grundskatt, utan äfven, der egendomen i fråga hade den därför erforderliga storleken, mantal. Detta hade betydelse i två afseenden, dels såsom norm för fördelning af vissa rättigheter och skyldigheter, dels så att vissa rättigheter och skyldigheter tillkomme endast den, som innehade i mantal satt jord. Denna mantalets betydelse vore dock numera ytterst ringa och i hvarje fall ej af den art, att mantalssättning från kronans sida syntes böra påkallas, der densamma ej af annan anledning egde rum, men för den enskilde kunde det liksom beträffande grundskatten vara af vigt att äfven få mantalet i vederbörlig ordning pröfvadt.

Rättighet borde derföre lemnas den enskilde att, der så erfordrades för bestämmande af skatteköpeskillingens belopp eller af annan anledning, få skattnöjning verkställd, dock utan utgift för kronan, och syntes ersättning för skattnöjningen böra utgå ej endast till landtmätare och nämndemän, på sätt framginge af kollegii cirkulär angående förfarandet vid skattnöjning den 8 oktober 1806 samt kongl. kungörelsen angående nämndemäns rätt till ersättning vid extra förrättningar m. m. den 30 december 1863, utan äfven till kronofogde och häradsskrifvare, i likhet

med hvad som i nyssnämnda cirkulär af den 8 oktober 1806 stadgades beträffande skattläggningar för hemmansbyten med kroman eller förmedling.

På sätt anförts, hade i de norra länen flertalet mantal och räntor åsatts i samband med afvittringarne. Vid dessa vore skattläggningen en förberedande åtgärd, på hvilken afvittringsproceduren sedan i hufvudsak vore bygd. Det kunde därför ifrågasättas, om icke, då grundskatt ej vidare skulle till statsverket utgå, någon ändring kunde påkallas i de om afvittring meddelade bestämmelser, men ansåge kollegium detta icke erforderligt, då, såvidt till kollegii kännedom kommit, endast Enontekis och Juckasjärvi socknar ännu icke undergått allmän afvittring, samt det ej annat än undantagsvis ifrågakomme, att något nybygge numera skulle genom särskild afvittringsåtgärd utbrytas.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt och under hänvisning i öfrigt till ej mindre det den 15 september 1874 af dåvarande expeditionschefen i finansdepartementet, numera generaldirektören Albert Anderson afgifna betänkande angående sättet och vilkoren för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning än äfven det af den s. k. skatteregleringskomitén den 13 september 1882 afgifna utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket har kollegium i hufvudsaklig öfverensstämmelse med sistberörda förslag hemställt, bland annat, att de skogsräntor, som utgjordes för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna, äfvensom de afgifter, hvilka åsatts åtskilliga inom nämnda län belägna, åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter, skulle ur jordeboken uteslutas och redovisas under titel arrendemedel,

att ny eller tillökad grundskatt icke vidare skulle åsättas, dock med rätt för den enskilde att på egen bekostnad få skattläggning verkställd, der sådan erfordrades för bestämmande af skatteköpeskillings belopp eller af annan anledning, samt med förbehåll att derigenom någon ändring ej i öfrigt skedde i de om afvittringar meddelade bestämmelser, samt

att sådana trakter å öfverloppsmarkerna inom Kopparbergs län och de norrländska länen, hvilka erbjöde ringa tillfällen till odling och vare sig genom sitt läge i oregelbundna figurer inom och emellan byars och utbrutna hemmans områden eller eljest genom sin särskilda beskaffenhet icke vore lämpliga att såsom kronoparker bibehållas, alltid skulle efter Kongl. Maj:ts bepröfvande i hvarje särskildt fall antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagnade mulbete mot smörrenta, med dessa hemman förenas mot skälig köpeskilling, dock utan

tillökning i hemmanens mantal och ränta, eller ock under eganderätt försäljas till den högstbjudande, fria från ränta och tionde samt med de vilkor i öfrigt, nådiga brefvet den 29 juni 1866 föreskrefve.

I infordradt underdånigt utlåtande har domänstyrelsen förmält sig ej hafva annat mot ifrågavarande förslag att erinra, än att så väl de skogsräntor, hvilka utgjordes för stockfångstområden, som ock de afgifter, hvilka utginge för åtskilliga inom de norra länen belägna, åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter, lämpligare borde, såsom varande inägter från kronan tillhörig skogsmark, redovisas såsom skogsmedel äu såsom arrendemedel.

Efter nådig remiss har jemväl statskontoret i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande, dervid statskontoret anfört hufvudsakligen följande.

Redan i förberörda, den 15 september 1874 afgifna underdåniga betänkande angående sättet och vilkoren för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, liksom ock i skatteregleringskomiténs underdåniga utlåtande den 13 september 1882 angående skatteförhållandena i riket hade hemstälts, att berörda skogsräntor och afgifter för tills vidare upplåtna lägenheter skulle, såsom snarare egande natur af arrende än ränta, i räkenskaperna redovisas såsom arrendemedel. På sätt domänstyrelsen nu i ärendet erinrat, vore dessa räntor och afgifter i sjelfva verket afgälder från kronan tillhörig skogsmark. Då numera under inkomstiteln skogsmedel redovisades, utom egentliga skogsförsäljningsmedel, äfven andra af statens skogsegendomar härflytande intägter, såsom betesmedel, arrenden för till skogsodling ej använd mark, utsyningsavgifter inom de norrländska länen m. m., syntes det äfven statskontoret lämpligast, att ifrågavarande skogsräntor och afgifter i räkenskaperna redovisades såsom skogsmedel.

I sammanhang härmed ville statskontoret, som i öfrigt icke hade något att erinra mot kammarkollegii nyssberörda förslag, fästa uppmärksamheten å två andra från staten tillhörig skogsegendom till statsverket utgående afgifter. Den ena vore den rekognitionsavgift, som, jemlikt nådiga brefvet till kammar- och bergskollegierna den 29 januari 1824, åsatts kronoskogar, hvilka till vissa jerngrufvor upplåtits, at. för grufvornas behof och nytta begagnas, så länge samma grufvor bearbeta-des. Denna rekognitionsavgift vore icke upptagen i kronans jordeböcker, men redovisades emellertid i räkenskaperna under titeln grundskatt och skulle, enligt den i kammarkollegii och domänstyrelsens underdåniga utlåtande den 23 november 1896 rörande statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar lemnade utredning, sammanlagdt rätteligen uppgå till 222 kronor 10 öre. Den andra afgiften utginge på grund

af nådiga förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda för-
måner och rättigheter den 2 december 1892, i hvilken förordnings §§ 1
och 2 vore meddelade bestämmelser om bevillningsafgift för rättighet
till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar. Någon bevillning
för den i § 2 omförmälda kolningsfrihet på härads- och sockenallmän-
ningar förekomme ej och hade åtminstone under de senaste tjugufem
åren ej heller förekommit enligt räkenskaperna. Bevillningen enligt § 1
för rättighet till skogsfång på kronans mot rekognition till bruk, hyttor
eller grufvor upplåtna allmänningar skulle enligt de af nyssnämnda
embetsverk lemnade uppgifter sammanlagdt belöpa sig till 1,824 kronor
64 öre, hvilken summa, enär bevillning för Ofvansjö och Torsåkers
allmänningar i Gefleborgs län syntes hafva af embetsverken för högt
uppgifvits, dock borde minskas med 56 kronor 79 öre eller till 1,767
kronor 85 öre.

Härförutom utgjordes af innehafvarne af ifrågavarande skogsområden
fastighetsbevillning för dessa områden.

Enligt lagen den 2 december 1892 skulle de å viss jord hvilande
grundskatter med år 1904 fullständigt eftergifvas, hvarefter inkomst-
titeln grundskatt syntes icke vidare komma att i riksstaten bibehållas.
Ofvanberörda rekognitionsafgift skulle således framdeles komma att
redovisas under annan inkomstitel, och då denna afgift, i likhet med
omförmälda skogsräntor, vore en afgäld för rätt till begagnande af vissa
kronans skogar, syntes densamma lämpligen böra upptagas bland skogs-
medlen. Den jemförelsevis obetydliga bevillningsafgiften för skogsfångst
å samma skogar syntes egentligen vara en tillökning i rekognitions-
afgiften och borde derföre icke såsom bevillning utgå och redovisas,
utan i stället sammanföras med rekognitionsafgiften, hvarigenom någon
förenkling vid debitering och redovisning skulle vinnas. Stadgandena
om denna afgift borde i sådant fall uteslutas från nyssnämnda förord-
ning af den 2 december 1892.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit af de i ärendet hörda
embetsverken anfördt, hemställer jag, att Kongl. Maj:t måtte

dels i nådig proposition föreslå Riksdagen att besluta,

att de skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning
för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen
upplåtna, äfvensom de afgifter, hvilka åsatts åtskilliga inom nämnda län
belägna, åt enskilde endast tills vidare upplåtna lägenheter, må ur
jordeboken uteslutas och redovisas såsom skogsmedel;

att ny eller tillökad grundskatt icke vidare må åsättas, dock med
rätt för den enskilde att på egen bekostnad få skattläggning verkställd,

der sådan erfordras för bestämmande af skatteköpeskillings belopp eller af annan anledning, samt med förbehåll att derigenom någon ändring ej i öfrigt sker i de om afvittringen meddelade bestämmelser; samt

att med undantag af så kallade renbetesland sådana trakter å öfverloppsmarkerna inom Kopparbergs län och de norrländska länen, hvilka erbjuda ringa tillfällen till odling och vare sig genom sitt läge i oregelbundna figurer inom och emellan byars och utbrutna hemmans områden eller eljest genom sin särskilda beskaffenhet icke äro lämpliga att såsom kronoparker bibehållas, skola efter Kongl. Maj:ts bepröfvande i hvarje särskildt fall antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagna mulbete mot smörränta, med dessa hemman förenas mot skälig köpeskillning, dock utan tillökning i hemmanens mantal och ränta, eller ock under eganderätt försäljas till den högstbjudande, fria från ränta och tionde samt med de vilkor i öfrigt, som i förenämnda nådiga bref till kammarkollegium den 29 juni 1866 föreskrifvas;

dels ock anbefalla kammar- och kommerskollegierna att inkomma med gemensamt underdånigt utlåtande öfver statskontorets ofvan berörda förslag, att i kronans räkenskaper måtte bland skogsmedlen redovisas den enligt nådiga brevet till kammar- och bergskollegierna den 29 januari 1824 vissa kronoskogar åsatta rekognitionsafgiften, samt att den jemlikt nådiga förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892 utgående afgiften för rättighet till skogsfång på allmänningar icke vidare måtte såsom bevillning utgå och redovisas, utan i stället sammanföras med rekognitionsafgiften.

Hvad föredragande departementschefen i detta ärende hemställt, deri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Hugo Malm.